

УДК 378:37.091.4(73)

ОСОБЛИВОСТІ ПОЗААУДИТОРНОЇ РОБОТИ ЗІ СТУДЕНТАМИ В УНІВЕРСИТЕТАХ США

Децюк Т.М., Бушко Н.С.

Чернігівський національний технологічний університет

У статті визначено поняття позааудиторної роботи, характерного для американського освітнього середовища. Розглянуто провідний американський досвід позааудиторної роботи на прикладі найрейтинговіших університетів країни (Гарвардський, Стенфордський, Чикагський, Принстонський, Дюкський та Джорджтаунський університети). Виділено основні види позааудиторної роботи в університетах США.

Ключові слова: позааудиторна робота студентів, види позааудиторної роботи, американський досвід, самоврядування.

Постановка проблеми. На сучасному етапі розвитку суспільства з кожним роком вимоги до особистості фахівців різних професій зростають. Постає потреба вдосконалення процесу підготовки фахівців у вищих навчальних закладах та пошуку нових методів формування професійної компетентності. Саме тому, позааудиторна робота зі студентами у вищих навчальних закладах в різних країнах світу все частіше використовується як альтернатива традиційним методам навчання. В Україні поступово відбувається процес реформування системи вищої освіти, тому постає необхідність вивчення інноваційного зарубіжного досвіду, зокрема американського. США як країна з розгалуженою системою позааудиторної роботи, здатна забезпечити умови для задоволення пізнавальних та навчальних потреб студентів, може стати для України цінним ментором.

Мета дослідження: проаналізувати досвід позааудиторної роботи зі студентами у провідних університетах США та визначити основні складові, які можливо імплементувати у вищих навчальних закладах України.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. На основі теоретичного аналізу літератури визначено, що науковці досліджували різні аспекти позааудиторної роботи. Так, С. Шашенко розглядає позааудиторну роботу як основний елемент соціального виховання. І. Бех, Г. Троцько, Л. Кондрашова, І. Ляшенко, Н. Крюкова та Б. Лавхорн розглядають позааудиторну роботу виключно у виховному аспекті. Л. Заремба та В. Кутєв вважають, що позааудиторна робота обмежується лише пізнавальною діяльністю та розвитком інтелекту. Б. Бушелюва, Н. Уїлсон, С. Крафт, О. Астін вважають, що позааудиторна робота формує та вдосконалює особистість студента.

Виклад основного матеріалу дослідження. Перш ніж розпочати аналіз американського досвіду позааудиторної роботи зі студентами у вищих навчальних закладах, необхідно проаналізувати трактування поняття «позааудиторна робота».

Не існує єдиного підходу до трактування поняття «позааудиторна робота». Так, українська дослідниця Т. Іванайська розглядає позааудиторну роботу як основний фактор професійного самовизначення особистості. Вона вважає, що позааудиторна діяльність забезпечує формування моральних, загальнокультурних, громадянських і професійних якостей особистості студента [1].

Науковець В. Коваль має дещо інший погляд на дане поняття і розглядає позааудиторну роботу як систему взаємопов'язаної діяльності суб'єктів освітнього процесу, що є невід'ємною складовою частиною професійної підготовки і здійснюється поза розкладом навчальних занять, щоб створити умови для особистісного розвитку студентів і їх самореалізації [2]. В свою чергу, З. Бондаренко наголошує, що позааудиторна діяльність готує студентів до використання їхнього рольового репертуару, який необхідний для життя у суспільстві (в професійному і особистісному аспектах) [3].

Отже, вітчизняні науковці під позааудиторною роботою розуміють освітньо-виховну діяльність навчальних закладів, спрямовану на творчий розвиток студента та виховання у нього професійних та особистісних якостей.

Так, Н. Крюкова, вивчаючи позааудиторну роботу в американських коледжах та університетах, зазначає, що позааудиторна робота в США розглядається як осередок творчого мислення, де студент може найбільш повно проявити свою самостійність та реалізувати навички, отримані в аудиторії [4].

Американський науковець О. Астін вважає, що будь-який вид залучення студента до життя університету позитивно впливає на його навчання та розвиток. На його думку, позааудиторні заходи регулюють ступінь заглиблення студента у певну діяльність та його взаємодію з іншими, отже, призводять до збільшення інтересу до навчання та динамічному розвитку особистості [5, с. 9].

Науковець С. Крафт досліджував вплив позааудиторної роботи на навчальні досягнення в американських вищих навчальних закладах. Вони виявили, що студенти, які займаються позааудиторною роботою, є більш амбіційними та вмотивованими. Виявлено, що більше позааудиторну активність в університеті проявляють ті, хто займався такою діяльністю в школі [6].

В університетах США насиченість навчальної програми позааудиторними заходами залежить від розміру та типу закладу. Кожен вид діяльності дає можливість студентам різнобічно розвиватися та отримувати важливі не лише професійні, а й життєві навички.

Щоб виділити основні види позааудиторної діяльності у вищих навчальних закладах США, пропонуємо розглянути системи позааудиторної роботи найрейтинговіших університетів країни.

Так, Гарвардський університет (м. Кембрідж, Массачусетс) пропонує своїм студентам 42 спортивні секції з різних видів спорту (за статистикою, більше 80% студентів Гарварду беруть участь у спортивній діяльності).

Також університет пропонує студентам членство у понад 50 культурних, етнічних та міжнародних організаціях, що представляють майже всі політичні та релігійні переконання. На базі університету діють понад 400 студентських організацій у сфері музики, драми та хореографії, ЗМІ та журналістики, проектно-діяльності, професійних знань. У Гарвардському університеті працює понад 60 студентських виставок на рік та більше 20 студентів танцювальних колективів [7].

Ще масштабнішу позааудиторну роботу проводить Стенфордський університет (м. Стенфорд, Каліфорнія). На території університету функціонує 625 студентських організацій, покликаних збагачувати соціальний, культурний та освітній досвід студентів. Відмінною рисою стенфордської освіти є університетська ініціатива «Cardinal Service», завдяки якій студенти мають змогу проходити стажування за кордоном, відвідувати курси, отримувати стипендії за високі досягнення у навчальній діяльності. Таким чином, стенфордська освіта приділяє найголовнішу увагу позааудиторній діяльності, готуючи не просто фахівців, а лідерів та новаторів, які в змозі створювати позитивні зміни в соціумі [8].

Позааудиторна робота Чикагського університету (м. Чикаго, Іллінойс) представлена наявністю понад 400 студентських організацій різного спрямування. Керівництво університету вважає, що аудиторна діяльність дає теоретичні знання та навички, волонтерська та громадська діяльність – практичні, а позааудиторна – творче вирішення професійних кейсів. Тому в університеті діє аматорська комедійна організація «The Second City», покликана розвивати творчий потенціал студентства [9].

Також заслуговує уваги досвід Принстонського університету (м. Принстон, Нью-Джерсі), адже сформована система позааудиторної роботи дає можливість кожному студенту знайти активність, що відповідає його інтересам. На базі університету діють понад 300 студентських організацій, 37 спортивних клубів, команди яких часто конкурують з іншими на національному рівні [10].

Деяко інший підхід до позааудиторної роботи представлено у Дюкському університеті (м. Дарем, Північна Кароліна). В даному навчальному закладі вся система позааудиторної роботи активно діє у вихідні дні. Таким чином, студентам пропонуються широке коло можливостей для нового соціального та інтелектуального досвіду в університетському містечку [11].

Цікавий досвід має Джорджтаунський університет (м. Вашингтон, округ Колумбія), в якому функціонує понад 200 студентських клубів. Ключову роль у організації позааудиторної роботи університету відіграє Центр студентської участі (Center for Student Engagement), який пропонує власні програми, зокрема:

– Нова студентська орієнтація (New Student Orientation), де студенти старших курсів допомагають першокурсникам полегшити процес

адаптації в університеті, а також залучають їх до університетської позааудиторної діяльності.

– Джорджтаунське відділення розвитку лідерства (The Georgetown Office of Leadership Development). Дана програма направлена на детальне вивчення теорії лідерства за допомогою семінарів, тренінгів, кейс-методу.

– «Вуличне навчання» (Outdoor Education) – курс, що охоплює навчальну програму дикої природи. Передбачає набуття студентами навичок поведінки в дикій природі, надання першої медичної допомоги постраждалим тощо [12].

Отже, у вищих навчальних закладах США можна спостерігати багато видів позааудиторної роботи, які враховують інтереси та освітньо-пізнавальні потреби всього студентства. На основі аналізу та співставлення досвіду позааудиторної роботи різних університетів США, можна виділити такі її основні види:

1. Студентське самоврядування та професійні організації. Студенти беруть активну участь в управлінні університетськими клубами, організаціями, а також отримують досвід в обраній ними професії.

2. Мистецтво та музика. Кожен університет пропонує велику кількість об'єднань, в яких вони можуть проявити свою креативність та творчий потенціал.

3. Спортивні організації. Цей вид діяльності представлений в усіх коледжах та університетах країни. Відвідуючи спортивні секції, студенти мають можливість досягти успіхів у спорті, включаючи вихід на національний та міжнародний рівень.

4. Громадська, волонтерська та проектна діяльність – невід'ємні складові університетського життя в США. Має на меті практичне застосування та закріплення отриманих теоретичних знань.

5. Інші види позааудиторної діяльності. Кожен студент, в залежності від свого кола інтересів, може створити в університеті свою організацію чи клуб. Наприклад, політичні організації, які надають можливість спілкуватися студентам однакових політичних поглядів. Багато університетів провадять полікультурну діяльність, направлену на підвищення обізнаності стосовно інших культур та етносів, що є актуальним для США.

Інформація про напрями позааудиторної роботи в університетах є у вільному доступі на сайтах відповідних вищих навчальних закладів. При вступі до певного університету студент отримує інформацію про всі можливості позааудиторної діяльності. Отже, студенти мають змогу розвивати свою особистість у вільний від навчання час, отримувати практичний досвід майбутньої професії, знаходити друзів, подорожувати та багато чого іншого. Крім того, позааудиторна робота в США є не відірваною від навчального процесу, а ніби доповнює його. Для того, щоб успішно скласти іспити студентам замало відвідувати аудиторні заняття, вони мають бути активними і позааудиторно.

Висновки та перспективи подальшого дослідження. Таким чином, позааудиторна робота в університетах США направлена в першу чергу на саморозвиток, самореалізацію особистості студента, пропонуючи йому ряд видів та форм роботи. Вона сприяє поглибленню уявлення про

себе як про професіонала, дозволяючи обирати діяльність відповідно до кола своїх інтересів. Американська система позааудиторної роботи в обов'язковому порядку включає в себе громадську та волонтерську діяльність, яка є основним накопичувачем практичного досвіду. За власним бажанням студент може долучитися до музичної, творчої, спортивної, проектної,

управлінської та іншої діяльності. До різних видів позааудиторної роботи залучені фактично всі студенти університету.

Вважаємо, що подальших досліджень потребують особливості форм та методів позааудиторної роботи в університетах США та вплив позааудиторної роботи на формування особистості студента.

Список літератури:

1. Іванайська Т. Л. Позааудиторна діяльність як фактор професійного самовизначення студента: дис. канд. пед. наук / Т. Л. Іванайська – О.: ОДПУ, 2010. – 206 с.
2. Коваль В. Ю. Система позааудиторної діяльності студентів вищих навчальних закладів [Електронний ресурс] / В. Ю. Коваль. – Режим доступу: http://www.nbuv.gov.ua/portal/soc_gum/Npdntu_pps/2009_6/kov.
3. Бондаренко З. П. Особливості виховної роботи зі студентами / З. П. Бондаренко / Теоретико-методичні проблеми виховання дітей та учнівської молоді. – К.: НАПН України, 2012. – 447 с.
4. Крюкова Н. І. Проблема аудиторної та позааудиторної роботи у ВНЗ США: автореф. дис. канд. пед. наук / Н. І. Крюкова – М.: Наука, 1980. – 17 с.
5. Astin A. W. What Matters in College. Four Critical Years Revisited / A. W. Astin. – L.A.: Jossey-Bass, 1993.
6. Craft S. W. Impact of Extracurricular Activities on Student Achievement at the High School Level / Craft S. W. – O.: University of Mississippi Publisher, 2012. – 84 p.
7. Student Activities in Harvard [Електронний ресурс]. – Режим доступу до ресурсу: <https://college.harvard.edu/admissions/choosing-harvard/student-activities>.
8. Clubs and Activities in Stanford [Електронний ресурс]. – Режим доступу до ресурсу: <https://www.gsb.stanford.edu/programs/mba/student-life/clubs-activities>.
9. Student Activities in University of Chicago [Електронний ресурс]. – Режим доступу до ресурсу: <https://collegeadmissions.uchicago.edu/studentlife/activities>.
10. Activities and organization in Princeton University [Електронний ресурс]. – Режим доступу до ресурсу: <https://www.princeton.edu/one-community/activities-organizations>.
11. Student Activities in Duke University [Електронний ресурс]. – Режим доступу до ресурсу: <https://studentaffairs.duke.edu/hdrl/first-year-residential-experience/activities>.
12. Student Clubs and Activities in Georgetown University [Електронний ресурс]. – Режим доступу до ресурсу: <https://www.georgetown.edu/campus-life/students-clubs-and-activities>.

Децюк Т.Н., Бушко Н.С.

Черниговский национальный технологический университет

ОСОБЕННОСТИ ВНЕАУДИТОРНОЙ РАБОТЫ СО СТУДЕНТАМИ В УНИВЕРСИТЕТАХ США

Аннотация

В статье определено понятие внеаудиторной работы, которое характерно для американского образовательной среды. Рассмотрено ведущий американский опыт внеаудиторной работы на примере самых рейтинговых университетов страны (Гарвардский, Стэнфордский, Чикагский, Принстонский, Дюкский и Джорджтаунский университеты). Выделены основные виды внеаудиторной работы в университетах США.

Ключевые слова: внеаудиторная работа студентов, виды внеаудиторной работы, американский опыт, самоуправление.

Detsiuk T.M., Bushko N.S.

Chernihiv National University of Technology

FEATURES OF EXTRACURRICULAR WORK WITH STUDENTS AT USA UNIVERSITIES

Summary

The article outlines the notion of extracurricular work that is characteristic of the American educational environment. The leading American experience of extracurricular work is considered on the example of the leading universities of the country (Harvard, Stanford, Chicago, Princeton, Duke and Georgetown Universities). The main types of extracurricular work at the universities of the USA are highlighted.

Keywords: extracurricular work of students, types of extracurricular work, American experience, self-government.